

(jeles-jó), akkor a különbség már csak 25%-ra redukálódik. Igazán nagy — 2 fokozatnyi — eltérés pedig csupán két esetben (12,5%) volt tapasztalható. (i. m. 317. l.)

5 Tekintettel arra, hogy minden fajta iskola öncélú intézmény, amelyik az osztályozást a maga sajátos benső céljai, feladatai, követelményei alapján végzi el s az osztályozás következményeként előálló kiválasztást is a maga saját benső ügyének kell hogy tekintse, természetes, hogy minden olyan esetben, amikor arról van szó, hogy a növendék vagy növendékek tudását, vagy képességeit valamilyen külső szempontból bíráljuk el, akkor ez a minősítés az illető szempont képviselőjének, illetőleg a pszichológusnak feladata.

Olyan esetekre gondolok, amikor azt akarjuk megállapítani, hogy az egyik iskolafokból a másikba való átmenetre ki alkalmas, kit vegyen fel valamelyik főiskola, vagy egyetem, ki alkalmas bizonyos szakirányú továbbképzésre, vagy ki milyen speciális munkakörben állhatja majd meg a helyét.

Ilyenkor nem lehet az osztályozás mérvadó, az ilyen kérdésekre az osztályozattól függetlenül a lélektani vizsgálatok megfelelő mérőmódszereivel kell feleletet keresni.

Tettamanti Béla dr.

Szelektivebb osztályozást!

Egyfelől a folytonosan nehezedő körülmények, másfelől az iskolareformok egyre válságosabb vajúdása mindinkább előtérbe hozzák a gondosabb osztályozás s ezáltal a nagyobb és tisztább szelekció kérdését is.

Hogy a mai osztályozási mód (1-estől a 4-esig) nem kielégítő:

hogy milyen lelkiküzdelembe kerül olykor a tanárnak egy ilyen egészszámú jegy végleges kimondása,

hogy 8—10 ilyen számjegyből, amit bizonyítványnak nevezünk, mennyire nem lehet a tanuló lelki-szellemi állapotára következtetni és statisztikusan tanulságokat (reformok!) levonni,

hogy mennyi hátrányt okoznak a kegyelem-3-asok szárnnyain 4—6 iskolát végigkalandozó tanulók,

mindezeket az állandó tapasztalat annyira a tudatunkban tartja, hogy külön igazolásukra kár minden szó.

Mivel a baj ott van, hogy egyetlen számjegyben folyik össze az osztályozás minden szempontja, hasznos módosítás csak úgy lehetséges, ha a különböző szempontokat szétválasztva, azok szerint külön-külön osztályozunk s az így kapott külön értékek összevetésével döntjük el egyrészt a tanuló továbbhala-

dását, másrészt saját magunk s a nevelésügy számára a tanulságokat.

Tapasztalataim, köztük: sok pedagógiai tévedés és sok dilemma (aminek megoldása ismét csak: több hiba közül lehetőleg a kisebbik), azt a felfogásomat érlelték meg, hogy a következő 3 főszempontot s azokban a következő fokozatokat célszerű különválasztani:

1. *Lelkület*. Ebben a magaviselet és a hittan is benne legyen. 3 fokozata: példás, megfelelő, nem megfelelő.

2. *Tehetség* (minden egyes tárgyban, külön-külön). 5 fokozata: kiváló, jó, közepes, gyenge, igen gyenge.

3. *Szorgalom* (minden egyes tárgyban, külön-külön). 5 fokozata: 4 (a legjobb), 3, 2, 1, 0 (a legrosszabb).

A minden tekintetben célravezető bizonyítványt tehát így képzelem el (érettségi bizonyítványra nem is gondolok, hiszen az érettséginek csupán annyi köze van a középiskolához, hogy az anyaga onnan való):

LELKÜLET: pld. megfelelő			
	Tehetség	Szorgalom	Megjegyzések
Magyar nyelv	kiváló	3	
Német nyelv	közepes	0	
Francia nyelv	jó	2	
∴	∴	∴	
∴	∴	∴	

Ezeket kívül elengedhetetlen az iskolai törzskönyvekben még 2 rovat: a) a tanuló lelki-szellemi fejlődését érintő családi és otthoni körülmények; b) a testi és egészségi állapot.

Első kötelességem: megindokolni, hogy a hittan-osztályozás miért olvadjon a lelkületébe. Mert oda tartozik. És a hittan magasabb rendeltetése sem engedi, hogy intő-rovók s a néha kimondottan osztályzatra menő feleltetések szorongásai kellemtelen nyomokat hagyjanak a tanuló lelkében.

Ha a lelkület nem megfelelő, a tanuló, bármilyen jó is legyen a többi minősítése, automatikusan essék ki az iskolából.

E terv legnagyobb nehézségének látszik: a tehetség megállapítása. Ezt ugyan a magunk személyi meglátásaival is általában elég jól el tudjuk végezni, de nem vállalhatjuk érte a felelősséget, jobban mondva, sok különböző irányból a felelősségrevonást. A tehetség vizsgálata tehát csakis tárgyilagosan történ-

hetik, ezt pedig biztosítja a kísérleti lélektan (laboratóriumok!) mai fejlettsége. A lélektani kísérletek ezenfelül a lelkület és a szorgalom értékeléséhez is szolgáltatnak tárgyilagos alapot.

A lélektani megfigyelés alkalmazásaiban mutatkoznak ugyan egy újabb akadály: lelkület, tehetség, stb. . . . nem mérhető közvetlenül, mert igen sok más lelki alapjegyből (fogékonyság, emlékezet, egyensúly, stb.) tevődnek össze. Viszont: bizonyosan van, vagy lesz mód arra, hogy a különböző alkotó alaptulajdonságok mértékeiből ezeket a nélkülözhetetlen főtulajdonságokat, és pedig elsősorban az élő gyakorlatban értelmeződő tehetséget mértékszerűen kifejezhessük.

A legkönnyebb mindenesetre: a szorgalom megítélése. Ehhez a dolgozatok, a házi feladatok végzése s általában a tanuló kötelességteljesítése éppen elég tárgyilagos alapot nyújt.

Teljes meggyőződésemmel állítom, hogy az ilyen minősítés egyszerű és biztos megoldása lenne a szelekció kérdésének mind a tanulók boldogulására, mind a szülők tájékozódására, mind pedig a tanár-iskola-nevelésügy eredményességére. Gondoljuk csak meg:

a) A tehetség tárgyilagos értékelése, amellet, hogy a tanár saját személyi munkájának is megbecsülhetetlen ellenőrzése és támasza, elejét veszi sok (valóságos és látszólagos) tévedésnek és „igazságtalanság”-nak, tehát sok társadalmi bajnak, ami már az iskolában gyökerezik, tehát sok (többnyire méltatlan) vád-nak is, ami a tanárságot ma még éri.

b) A lelkület, tehetség és szorgalom fokainak egybevetése gazdag terjedelemben adna lehetőségeket a tanulók szétválogatására és egyénenként a legmegfelelőbb foglalkozás felé való irányítására. Ha pl. a bizonyos számú tárgyból, vagy bizonyos tárgycsoportból igen gyenge *tehetségű* tanuló (bármilyen jók is a szorgalmi jegyei!) az iskolából automatikusan kiesik, elég jó lelkületi és szorgalmi jegyek esetén kereshet még idejekorán hajlamaira kedvezőbb továbbképzést más, szakirányú iskolában s nem kell megvárnia a IV.—V., vagy éppen a VIII. osztályt, hogy ott vérezzék el (mai napig is egyik legnagyobb tehertételünk: azok a tehetségtelen, de nagyon igyekvő, jóindulatú tanulók, akiket nincs szívünk „megbuktatni”). Viszont, ha pl. egy általában tehetséges tanulónak több szorgalmi jegye elégtelen (0), a lelkülettől függően, többszöri osztályismétlés is indokolt lehetne az „észretérítésre”.

c) A tanulók — hozzátartozók érzékenységét sem érintené mélyebben ez az új osztályozás, mint a mai, sőt: a pontosabb lelkirajzban több enyhítő, vigasztaló, megnyugtató, serkentő részletet találnának (az „elégtelen” jobban fáj, mint a „tehetséges, de hanyag”, vagy „gyenge, de szorgalmas”!).

d) A mai helyzet egyik legkárosabb szokása: a *színjelen*-rendszer. Mert: minden tárgyban egyformán kiváló tanuló — nincs. De a kedvezmények, ösztöndíjak s általában minden na-

gyobb előny a jeles bizonyítványhoz vannak kötve s ennek következménye: a tanuló, hogy a jelest megszerezhesse, éppen olyan területeken kénytelen a legtöbbet dolgozni, ahol a legkevésbé várhatunk tőle s így idővel eltompulnak benne a veleszületett értékes hajlam-irányok (vagy pedig elnézésből kap jelesek a gyengébb tárgyaiból, ami aránylag még mindig kisebb hiba). Ezt a tünetet még végzetesebbé fogja tenni a több tárgyat összesűrítő egységes középiskola. A fent vázolt tüzetesebb osztályozás csaknem teljesen kizárná a jelesrendűséget s ennél fogva mérsékeltebb, megértőbb, egészségesebb követelmények felállítását hozná magával.

e) A pedagógiai statisztikának is ki nem fejezhetően nagy könnyebbséget és biztonságot jelentene az ilyen osztályozás, mert biztos diagnózist (reformok!) nyújtana. Ha még emellett az iskola azt is megérthetné valaha, hogy aktívan irányíthassa az ifjúságot a legmegfelelőbb életpályákon, akkor lehetne biztos reményünk a harmonikus, tehát erős, egységes, országmentő társadalom kialakulására.

Simon Elemér.

Az újságolvasatás problémája.

Már a *Ratio Educationis* tervbe vette annak idején az újságolvasás bevezetését a középiskolába, majd a XIX. században *Genersich* a protestáns iskolák tantervjavaslatába illeszti az újságolvasó-órát, de legújabban is sok szó esik az iskolai hírlapolvasásról. Míg régebben e tekintetben csak az újságközlemények és cikkek szemelvényül való felhasználásáról, tehát a szemléltetés eszközeinek helyes kibővítéséről: *látókörtágításról* volt csak szó, ma már az újságolvasásra nevelés és szoktatás szűkebb- vagy tágabbkörű problémája is közbeszéd tárgya a pedagógiai körökben. A megoldandó kérdések első vonalába lendítette e problémát az újságok hatalma és elterjedése, a betű diadala, valamint az étellel való szerves kapcsolata. Hiszen azt mondhatjuk: a mindennapi életünk kerete az újság s annyira hozzánőttünk, hogy nevelési szempontból is ráanksüti a maga bélyegét. Nemcsak a felnőttekre, hanem a serdülő gyermekekre is mindjobban ráillenek a fenti megállapítások.

Igen nehéz, de fontos kérdés ez a mi iskolafajunk: a polgári iskola szempontjából is. Ellentétes vélemények, a rideg visszaütés mellett a meggyőződés szent lángjától fűtött